

державного фінансування навчальних організацій і субсидування університетів або участі бізнесу в програмах стажувань.

Професійні школи Польщі, як і наші профтехучилища усе більше й більше затребувані для підготовки фахівців із числа робітників для ринку праці. Випускник гарантовано одержує конкретну професію, а також підготовлений для подальшого навчання у вищих навчальних закладах. Професійна школа – це школа на основі програмної гімназії, програма навчання в області загальної освіти й професійного навчання. Основи програмного забезпечення загальної освіти в такого роду школах визначається Розпорядженням Міністра Національного Утворення від 26 лютого 2002 р. Професійне навчання проводиться на рівні одержання робочої кваліфікації, відповідно до профілю даної установи. Закінчивши училище, випускник одержує свідоцтво кваліфікованого робітника, а також атестат про середню освіту. Після закінчення основної школи, професійної навчання можна продовжити в ліцеї (додаткове навчання триває два роки) або в технікумі протягом трьох років.

Учні, які обрали професійну школу, уже не сприймають як людей, які не піклуються про гарну освіту, а сприймають як спритну молодь, що хоче якомога швидше почати кар'єру, цьому причиною стала велика кількість безробітних випускників ВНЗ.

Випускники профтехучилищ уже мають одну спеціальність у руках, і можуть продовжити навчання в коледжі або у ВУЗі. Одні учні залишаються працювати на підприємствах, у яких проходили практику, інші йдуть на навчання в університети, по закінченню яких одержують більш високі посади [1].

Висновок. Професійно-технічна освіта має вагомий значення в соціально-економічній структурі країн світу, адже від рівня професійної освіти в країні залежать й інші сфери людського існування. Освіта впливає на створення і розвиток кваліфікованих трудових ресурсів, які є рушійною силою для науково-технічного прогресу, а отже, впливає на покращення економічної і соціальної сфери в цілому. Рівень розвитку професійної освітньої системи, який досягнутий сьогодні в світі, є вагомим чинником його інтелектуального, економічного, соціального, науково-технічного, інноваційно-технологічного і культурного розвитку, який значною мірою забезпечує країні стабільність й еволюційний характер розвитку, дозволяє удосконалити життєустрій, поглиблювати демократичні процеси, поступово підвищувати духовний і матеріальний рівень мирного, творчого життя населення – головної мети прогресивного розвитку людини і суспільства.

Країни Євросоюзу приділяють значну увагу вдосконалення та розвитку професійно-технічної освіти. Освітня політика цих країн спрямована на покращення умов навчання і створення кваліфікованої робочої сили для покращення економічної і соціальної сфери в цілому.

Отже, на основі вище викладеного слід констатувати, що для України в сучасних умовах важливим є прискорення розробки державних стандартів професійно-технічної освіти, саме тих, які встановлюють методично стратифіковані параметри вимог до змісту, обсягу й рівня освіти на трьох рівнях: держави, суспільства та конкретного вищого навчального закладу.

Необхідність нових ефективних складових змісту професійно-технічної освіти України безпосередньо пов'язана із запровадженням нових педагогічних технологій, спрямованих на принципову зміну навчально-виховних пріоритетів у напрямі становлення особистості учня чи студента як суб'єкта особистого навчання та розвитку, суб'єкта соціального самовизначення. Тому необхідно вивчати передовий досвід розвитку ПТО у світі та адаптувати його до українських реалій, втілювати у суспільне життя.

Список використаних джерел:

1. Australian vocational education and training statistics: pocket guide. Adelaide, South Australia: NCVER, 2011. - 31p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ncver.edu.au/publications/2415.html>.
2. Ворон А.М. Шкільна освіта поза межами України // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2008. - № 2. – С. 16-17
3. Зязюн Л.П. Початкова школа Франції ХХІст. // Початкова школа – 2002р. – С. 67-74
4. Оттенберг Н. Н. Профессионально-техническое образование в Японии. Л., 1997. – С. 251-258
5. «Освіта для Всього» - Національний План Дії для Норвегії відповідно до Декларації Форуму Освіти Світу 2001 рік. – С. 123-134
6. Рамзес В. Б. Социально-экономическая роль сферы услуг в современной Японии. М., 1991. – С. 458-531
7. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістики. Навч. посіб. - Вікар 2002р. – С. 374-378
8. Система освіти Швейцарії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://proftekhnikeskoe.com>
9. Тарасюк Л.Н., Цейкович К.Н. Освіта США // Соціально-політичний журнал, 1997 – С. 45-52
10. Філіповець Л.Ф. Обучение за рубежом Северной Европы: Восток - Запад 2006р. – С. 206-209
11. Шевченко А.І. Освіта у Франції // Рідна школа. – 2001р. – С. 56-61
12. Яремчук Н. Знайомимося з системою освіти в Німеччині // Обдарована дитина. – 2007. – № 3. – С. 38-44

УДК 378.14

Я.А. Малихіна

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ЗОВНІШНЬОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ

Анотація. Стаття присвячена аналізу конкурентоспроможності як показника зовнішньої ефективності діяльності ВНЗ. Автором проаналізовані проблемні зони сучасного управління ВНЗ та визначені тенденції розвитку державної вищої освіти. У статті розглянуто особливості освітніх послуг, а також визначено фактори конкурентної переваги ВНЗ.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, зовнішнє середовище, конкурентоспроможність, зовнішня ефективність, управління ВНЗ, система вищої освіти, освітні послуги.

In the article analyzes the competitiveness as indicator of the efficiency of external universities. The author analyzed the problem areas of modern management university and the tendencies of public higher education. In the article the features of educational services, as well as the factors of competitive advantage in high school.

Key words: higher education institution, environment, competitiveness, external efficiency, management universities, higher education, educational service.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодні в Україні здійснюються реформи, спрямовані на побудову нового суспільства. Для цього потрібні не тільки нові знання, але й можливість їх набувати, відновлювати й швидко перекваліфіковуватися.

При цьому одним із основних завдань є забезпечення права громадян на освіту оскільки в епоху прискорення темпів технологічного розвитку найбільшу цінність являють люди, що уміють ефективно використовувати можливості нових технологій. Їх передусім треба навчати управління інформацією, уміння здійснювати пошук, обробку і

адаптацію інформації для досягнення конкретних завдань [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато авторів у своїх дослідженнях вивчали розвиток теорії загального (у тому числі освітнього) та інноваційного менеджменту, що знайшло своє відображення в працях М. Альберта, І. Балабанова, А. Гальчинського, В. Гриньової, Л. Даниленко, С. Ільєнкової, А. Кінаха, Н. Краснокутської, М. Мескона, С. Павлютенкова, М. Портера, Р. Фатхутдинова, А. Файоля, Ф. Хміля, та ін.

Провідні науковці займалися дослідженням управління в системі освіти (О. Бандурка, В. Беспалько, М. Капустін, В. Костіна, В. Лазарев, В. Селиванов, В. Симонов, К. Яресько та інші вчені); дослідження навчальної діяльності учня як об'єкта педагогічного управління (В. Андреев, П. Гальперін, Ю. Машбиць, Н. Тализіна, Л. Фрідман).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Радикальні зміни в економіці викликають потребу в нових системах управління ВНЗ; не тільки накопиченні, але й активному оновленні раніше отриманих знань і розвитку культури в суспільстві, сприяючи збільшенню і раціональному використанню вітчизняного і зарубіжного досвіду, заснованого на сучасних знаннях.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати проблемні зони сучасного управління ВНЗ; визначити тенденції розвитку державної вищої освіти; розглянути особливості освітніх послуг; визначити фактори конкурентної переваги ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська система вищої освіти, за останні часи, зазнала значних змін унаслідок формування ринкової економіки. Поступово зміцнювалася автономія ВНЗ, були визначені базові національні стандарти і загальна структура вищої освіти, уточнені рівні післядипломної професійної освіти.

У сучасних умовах ринкової економіки намітилися наступні тенденції розвитку державної вищої освіти [4].

1. Відбувається неухильна комерціалізація діяльності ВНЗ, яка найвиразніше виявляється у сферах інноваційних розробок, інформаційних та освітніх послуг, зокрема міжнародних, а також у платному навчанні за основними освітніми програмами та в інших видах діяльності. 2. Розробка і реалізація (впровадження, трансляція, збут) наукоємних інноваційних технологій і програмних продуктів (навчального, проектного, аналітичного й іншого призначення), а також мультимедійних систем, що відіграють важливу роль у розвитку освіти, науки, економіки й виробництва. Це підтверджується і загальноновизнаним трактуванням ХХІ століття як століття інформаційних технологій. 3. Інформаційні технології і програмні продукти займають значне місце в колі сучасних інновацій, порівняно зі спектром науково-технічних розробок та інших інноваційних продуктів матеріального виробництва.

Вступ до третього тисячоліття вимагає від вищої школи модернізації системи освіти й організації управління зокрема. Проблемними зонами сучасного управління ВНЗ, на наш погляд, є: не адаптованість структур управління ВНЗ до умов, що змінюються; домінування завдань оперативного управління; орієнтація на досягнення цілей і завдань нетривалого періоду; відсутність системи прийняття управлінських рішень на випередження, уповільнена реакція на зміни в зовнішньому середовищі; нечіткість управлінських процедур; „провисання” ряду управлінських функцій, таких як контроль, довгострокове планування; зосередженість на рішеннях переважно внутрішніх задач, слабка взаємодія зі споживачами освітніх послуг з вивчення їх потреб.

Перелік проблем можна продовжувати і далі, але ключовим моментом їх виникнення є той факт, що ВНЗ вже більшою мірою стають суб'єктами ринку, а системи управління ВНЗ відстають від цього процесу.

Радикальних змін зазнало й зовнішнє середовище ВНЗ, найбільш істотні відбулися в наступних сферах. Управління системою вищої освіти. Відбулася певна децентралізація, підвищилася самостійність ВНЗ у прийнятті рішень. Особливо значні зміни в перерозподілі повноважень відбулися у першій половині ХХІ століття. Сьогодні маятник централізації – децентралізації гойднувся у бік підвищення ролі центру, однак ВНЗ як і раніше мають високий рівень самостійності з широкого кола питань своєї життєдіяльності [11].

Фінансування вищої освіти. Держава, з відомих причин, відмовилася від ролі єдиного фінансиста. Виникли різні групи замовників і споживачів освітніх послуг зі своїми фінансовими можливостями, запитами й інтересами. З'явилися також невідомі раніше джерела фінансових коштів в особі благодійних організацій і фондів. Нарешті, сформувалася конкурсна система здобуття фінансування на виконання замовлень і розвитку ВНЗ [10]. Формування недержавного сектора вищої освіти. Поява недержавних ВНЗ призвела до конкуренції з низки кон'юнктурних спеціальностей [11].

Ігнорувати ці зміни неможливо, і всі ВНЗ, так або інакше, змушені переглядати свої управлінські системи. Суперечності управлінських технологій, що склалися, і умов зовнішнього оточення вимагає змін в організації управління ВНЗ, передусім у плані налаштування інструментів взаємодії із зовнішнім середовищем, яке для ВНЗ виступає як саме співтовариство з його освітніми потребами і запитами, так і корпоративні замовники і споживачі освітніх послуг в особі підприємств і організацій, і, звичайно, держава на всіх її структурних рівнях.

Таким чином, сьогодні українська вища освіта є ринком освітніх послуг, який пропонує широкий вибір ВНЗ різних організаційно-правових форм і напрямів, з різними спеціальностями, умовами конкурсного відбору, формами, методами навчання та вартістю навчання. Ситуація, що склалася, на ринку освітніх послуг призвела до таких наслідків, як поява конкурентного середовища, в якому доводиться боротися не лише за фінансове забезпечення, але і за студентів, наукових робітників, викладачів, дослідників тощо; розповсюдження ринкового способу функціонування ВНЗ, що передбачає адаптацію навчальними закладами технологій, управлінської практики і цінностей, що більшою мірою властиві комерційним організаціям; визначення освіти як комерційної послуги, студентів як покупців цієї послуги, і, як наслідок, розвиток клієнтоорієнтованого підходу; зростання ролі персональної компетентності працівників ВНЗ для забезпечення його конкурентоспроможності. На нашу думку, зазначені вище тенденції розвитку державної вищої освіти України зумовлюють посилення конкуренції на ринку освітніх послуг, а отже, все більш актуальною стає проблема забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних ВНЗ.

Необхідність державного регулювання в сфері вищої освіти зумовлена суспільною спрямованістю діяльності ВНЗ. На даний час за сферою освіти, в т. ч. і вищою, визнається лише соціальна ефективність, хоча зарубіжна практика довела, що освіта може бути економічно вигідною та високорентабельною сферою [1; 2; 6 та ін.].

Тенденції реформування суспільства та розвиток ринкової економіки в Україні свідчать про необхідність надання ВНЗ більшої самостійності та автономії для зайняття активної ринкової позиції. Це дозволить ВНЗ бути більш ініціативним, динамічним та гнучким. Автономія і самоврядування повинні відобразитися у самостійності вирішення питань управління і визначення напрямку дій у сфері освіти, науково-дослідної роботи, розподілу ресурсів та інших видів діяльності. Згідно п. 2 ст. 29 Закону України „Про вищу освіту” декларується право ВНЗ на самостійне визначення форм навчання, форм та видів організації навчального процесу, розроблення та запровадження власних

програм наукової та науково-виробничої діяльності, прийом на роботу працівників, надання додаткових освітніх послуг, створення структурних підрозділів закладу, здійснення видавничої діяльності та розвиток поліграфічної бази, проведення спільної діяльності з іншими організаціями, участь у роботі міжнародних організацій, запровадження власної символіки та атрибутики, звернення з ініціативою змін нормативно-правових актів у сфері вищої освіти та користування земельними ділянками.

Однак, протягом останнього десятиріччя в Україні спостерігалось зростання обмежень самоврядування та автономії ВНЗ. Про роль вчених рад, виборність керівників, обмеження впливу міністерств і відомств, виведення з під управління місцевими органами, самостійне присудження вчених ступенів та звань в сьогодинському розумінні „автономії і самоврядування” не йдеться. Про це свідчить аналіз змісту нормативно-правових актів, що регулюють сферу вищої освіти [9]. Передбачається лише оперативне управління з досить суттєвими обмеженнями у діяльності державних ВНЗ. Аналіз чинного законодавства дозволяє зробити висновок, що на сьогодиншій день найвищий рівень автономії мають національні заклади державної форми власності та ВНЗ приватної форми власності. Отже, автономія і самоврядування ВНЗ є суто декларативними і мають принципові відмінності від автономного самоврядування європейських університетів.

В цілому, діяльність ВНЗ, що знаходяться у державній та комунальній власності, характеризується специфікою, яка обумовлена необхідністю задовольняти соціальні (державні) вимоги, здійснюючи бюджетну діяльність, та ринковий попит, впроваджуючи позабюджетну (підприємницьку) діяльність. На нашу думку, підприємницька діяльність ВНЗ за формою – це відносно самостійна, передбачена його статутом і не заборонена законодавством у сфері вищої освіти діяльність з метою отримання прибутку для забезпечення стійкого розвитку ВНЗ, а за змістом – інноваційна діяльність в ринкових умовах, спрямована на підвищення ефективності освітнього процесу і якості продуктів.

Активізація підприємницької діяльності та поява ВНЗ, заснованих на приватній і комунальній формах власності, обумовила розвиток ринкових відносин у сфері вищої освіти та посилення конкуренції. Для функціонування ВНЗ державної і комунальної форм власності, на відміну від приватних, характерними є жорстка регламентація освітньої діяльності, кошторисне планування витрат з бюджетних джерел фінансування, цільове використання коштів та суворя фінансова дисципліна, витратний принцип бюджетного фінансування.

На відміну від радянської системи управління вищою освітою, сучасний менеджмент передбачає вищий ступінь свободи керівників і підлеглих, який покликаний сприяти перегляду застарілих та впровадженню нових методів господарювання, що, з одного боку, відкриває перед ВНЗ більший простір у забезпеченні раціонального функціонування в умовах ринку, а з іншого – викликає появу нових проблем, пов'язаних з визначенням характеристик якості системи управління та ефективності процесів її функціонування. Зміни, що відбуваються на ринку освітніх продуктів, зокрема зростання кількості ВНЗ і підвищення вимог до якості освіти, зумовлюють загострення конкурентної боротьби між ними, визначаючи потребу в активізації маркетингової діяльності. В умовах посилення конкурентної боротьби на ринку освітніх продуктів дедалі більшого значення набуває проблема забезпечення і підвищення конкурентоспроможності навчальних закладів [1]. Необхідно зазначити, що суть маркетингової діяльності полягає у формуванні реальної величини попиту, у впливі на споживача для спонукання його до придбання послуги, у розробці реальних програм дій організації на конкретному ринку [8].

Головний принцип маркетингу – орієнтація на споживача і його потреби, їх формування та максимальне

задоволення. Реалізація цього принципу у всіх сферах виробничо-господарської діяльності здійснюється через менеджмент, основні функції якого – цілепокладання, планування, організація, мотивація та контроль [7]. Основна мета маркетингу – визначити величину попиту на конкретну послугу, виражену в показниках обсягу продажів і його частки на ринку, і засобами маркетингу сприяти його досягненню. Основна мета менеджменту – забезпечити сталий розвиток організації в досягненні її місії і цілей шляхом використання властивих менеджменту засобів впливу на людей для їх взаємодії в спільній виробничо-господарській діяльності [8]. При дослідженні організації як цілісної соціально-економічної системи співвідношення маркетингу та менеджменту розглядається як частини цілого. У той же час маркетинг може бути системою керування самостійною функціональною організацією – маркетинговим центром, агентством, консультативною організацією. Зазначене розмежування має формальну сторону.

Конкурентоспроможність ВНЗ є важливим показником зовнішньої ефективності діяльності ВНЗ (державних і недержавних).

Термін „конкурентоспроможність” [10, с. 74] при оцінці діяльності українських ВНЗ застосовується украй рідко, проте розвиток ринкових відносин у країні і пов'язані з цим посилення конкуренції на ринку освітніх послуг закономірно ставлять перед керівником ВНЗ питання забезпечення власної конкурентоспроможності.

Предметом конкуренції є освітні послуги, за допомогою яких ВНЗ прагнуть привернути споживачів. Вищий навчальний заклад надає послуги трьом суб'єктам – замовникам освітнього процесу, тобто виробництву, для якого готуються кваліфіковані кадри; особі, що одержує освіту; державі, яка виступає гарантом освітнього процесу.

З позицій окремої особи освітня послуга – це процес передачі споживачеві знань, умінь, навиків загальноосвітнього і професійного характеру, необхідних для задоволення його особистих потреб в отриманні професії, саморозвитку і самоствердженні, здійснюваний у тісному контакті зі споживачем за встановленою формою й програмою [3].

З позицій підприємства освітня послуга – це процес професійної підготовки, підвищення кваліфікації або перепідготовки кадрів, необхідних для його працездатності, підтримки конкурентоспроможності та розвитку в мінливих ринкових умовах [5]. З позиції держави – це процес, що забезпечує розширення виробництва сукупного особового й інтелектуального потенціалу суспільства [3].

Продукт, який виробляється ВНЗ відрізняється від продукції інших підприємств. У вітчизняній літературі окреслилися різні підходи до визначення освітнього „продукту” [3; 5]. Проаналізувавши існуючі точки зору, можна зробити висновок, що ВНЗ є виробниками наступних видів освітніх „продуктів”: фахівці різного рівня підготовки; наукова продукція (нові ідеї, технології, склади матеріалів, методи аналізу, розрахункові програми тощо); продукція господарської діяльності, зокрема спільно з іншими навчальними установами (прилади, пристосування, тощо); книжкова продукція (навчально-методична література, зокрема електронна); кадри вищої кваліфікації (кандидати і доктори наук).

Кількість і якість „майбутніх фахівців – випускників ВНЗ, характеризує рівень наукової, навчальної, господарської й управлінської діяльності. „Майбутні фахівці” – це і є та цінність, що створює ВНЗ. При виробленні стратегії основна увага, на нашу думку, повинна бути приділена вдосконаленню якості підготовки майбутніх фахівців, а можливо, і їх кількості [5]. Особливість „продукції”, що випускається ВНЗ полягає, по-перше, у тому, що студент є не лише „кінцевою продукцією”, а й учасником освітнього процесу, та споживачем інших видів „продукції” ВНЗ, по-друге, „виробничий процес” у ВНЗ відрізняється своєю тривалістю.

Конкурентами на ринку освітніх послуг можуть виступати: державні ВНЗ, що здійснюють, крім послуг на бюджетній основі, й додаткові послуги на компенсаційній основі; недержавні ВНЗ, що надають аналогічні освітні послуги; великі промислові підприємства з розвиненою системою підготовки і підвищення кваліфікації кадрів; консалтингові інші фірми, що організують крім своєї основної діяльності, навчальні курси [5].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Трансформації, що відбуваються у системі вищої освіти України в сучасних умовах формування ринкового середовища та інтеграції у європейський освітній простір, найбільш концентровано проявляються у первинному ланцюзі системи – вищому навчальному закладі. Саме ВНЗ формують кадровий потенціал держави, творчу компоненту головної виробничої сили суспільства. Науково обґрунтовано говорити про удосконалення діяльності ВНЗ можна лише за умов, якщо розглядати його як елемент єдиного господарського комплексу, щільно пов'язаний з іншими елементами соціально-економічного середовища, де органічно взаємодіють процес наукових досліджень з процесом навчання. Взаємозв'язок цих процесів обумовлює необхідність системного підходу до дослідження функціонування вищого навчального закладу в цілому, та його окремих підсистем.

Список використаних джерел:

1. Бельська І. Конкурентоспроможність та її сучасна трактовка

- ВНЗ „Нац. акад. упр.”. – 2004. – № 10. С 21-25.
2. Воскобойникова М. Качество образования как фактор конкурентоспособности вуза/ М. Воскобойникова, Н. Пугачева, И. Чепурышкин // Высшее образование в России. - 2008. – № 5. – С. 139-143.
3. Добрынин А.И. Специфика образовательной услуги / А.И. Добрынин, Е. С. Ивлева // Экономика и управление, 2005. – №1. – С. 31-34.
4. Сльникова Г.В. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління / Г. В. Сльникова // Директор школи: газета для керівників шкіл. К., 2003. № 40 (280), жовтень. □ С. 10-11.
5. Логачев В. Система качества для образовательных услуг / Логачев В. – М.: Высшее образование в России, №1, 2001. – с. 67-73.
6. Лазарев В.А., Мохначев С.А. Конкурентоспособность вуза как объект управления. – Екатеринбург, 2003.
7. Макконелл, К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконелл, С.Л. Брю ; пер. с англ. – М. : Республика, 2002.
8. Маркетинг менеджмент. Научное издание / Под ред. Туган-Барановского М., Балабановой Л.В. – Донецк: ДонГУЭТ, 2001. – 594 с.
9. Ясінець П. Якість освіти у ВНЗ / П. Ясінець – К.: Лібра, 2008. – 212 с.
10. Яременко П. С. Якість освіти в Україні / П. С. Яременко – К.: Лібра, 2011. – 157 с.
11. Яхнін Я. К. Сучасні підходи до якості освіти / Я. К. Яхнін – К.: Наук. думка, 2010. – 143 с.

УДК 372.881.111.1

Л.О. Нестеренко

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТРЕНІНГІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

***Annotation.** The article is devoted to the peculiarities of the psychological training use in the foreign language teaching in accordance with the principles of professional direction in the system of higher education. The advantages of the psychological training use in the foreign language teaching were analyzed; the demands to its use as well as the main principles were characterized.*

***Keywords:** peculiarities, psychological training, foreign language teaching, higher education, professional direction, advantages, demands, principles.*

***Анотация.** Стаття присвячено визначенню особливостей використання психологічних тренінгів у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. У статті висвітлено переваги застосування психологічного інструментарію, визначено вимоги до застосування психологічних тренінгів у процесі викладання англійської мови за професійним спрямуванням та окреслено основні методичні принципи їх використання.*

***Ключові слова:** особливості, психологічний тренінг, викладання іноземних мов, вища освіта, професійне спрямування, переваги, вимоги, принципи.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Реформування системи вищої освіти України робить пошук нових досконалих шляхів її функціонування основною проблемою розвитку освітньої системи, оскільки характер змін, які відбуваються в суспільстві, потребує не просто оновлення традиційних схем відносин між студентами та викладачами, а наповнення новим змістом професійної діяльності науково-педагогічних працівників щодо здійснення та реалізації власної професійної діяльності. Відтак, трансформації, що відбуваються стосуються не лише теоретико-методологічних аспектів функціонування системи вищої освіти в цілому, але й конкретних підходів щодо викладання певних дисциплін.

Так, викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, яке є результатом реформування системи вищої освіти України з метою підвищення її якості, може служити яскравим прикладом сучасних трансформацій в освітній сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Аналіз нормативно-правової бази засвідчує [5, 8], що професійне спрямування у процесі викладання іноземної мови передбачає диференційоване навчання з урахуванням освітніх потреб,

вимагає, створення умов для оволодіння матеріалом відповідно до професійного самовизначення, адже метою професійного спрямування навчання є забезпечення можливостей для рівного доступу до кваліфікованої професійної підготовки, неперервної освіти впродовж всього життя, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства.

В той же час, системний аналіз психолого-педагогічних праць [1, 3, 5, 7] та наукової літератури присвяченої методиці викладання іноземної мови [1, 2] дозволяє стверджувати, що існують певні особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, які полягають у фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової термінології і набуття вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях. Тому, виконуючи зростаюче соціальне замовлення на підготовку таких спеціалістів в умовах розширення міжнародних зв'язків, нормативні документи Міністерства освіти і науки України визначили предметом навчання майбутніх фахівців спеціальну галузеву лексику [8].